

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

แนวทางในการเตรียมตัวของผู้ช่วยนักวิจัย

- เรื่อง * การออกกลางคันของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน
* Drop – Out of Students from Non-formal Education Program

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาการหยุดเรียนก่อนจบหลักสูตรของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหยุดเรียนก่อนครบหลักสูตรการศึกษานอก
ระบบโรงเรียนของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน

1. ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ

- 1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพในฐานะเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ
สาระสำคัญอยู่ที่การให้ความสำคัญต่อรายละเอียดของข้อมูล ในลักษณะที่แตกต่าง
กันไปจากข้อมูลเชิงปริมาณ
- 1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ในฐานะที่เป็นกรวิจัย ที่ใช้ในการศึกษาพัฒนาการ
กระบวนการ และความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ การวิจัยเชิงคุณภาพในแนวทาง
นี้ตั้งอยู่บนพื้นฐาน ในการมองภาพปรากฏการณ์อีกลักษณะหนึ่ง (Holistic View
, Cotextualization of Phenomenon , Native’s View) สาระสำคัญอยู่ที่วิธีการ
มองปรากฏการณ์ วิธีการเข้าหาปรากฏการณ์ (บทบาทของนักวิจัยหรือสัมพันธ
ภาพเชิงอำนาจ ระหว่างนักวิจัยกับผู้ถูกวิจัย ซึ่งถือเป็นกระบวนการทางสังคมที่มี
ผลต่อ “ ความจริง ” ที่ศึกษาและวิธีการวิเคราะห์ปรากฏการณ์
- 1.3 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสะท้อนถึงลักษณะข้อมูล และข้อสรุปที่ให้ความ
สำคัญในการแยกแยะประเภท การบรรยายคุณลักษณะ การจัดทำโครงสร้าง
แบบแผน และการโยงเงื่อนไขและกลไกที่ช่วยให้เข้าใจเรื่องราวที่ศึกษามากกว่า
การเจงนั้บ และการวิเคราะห์ทางสถิติแบบการวิจัยเชิงปริมาณ
- 1.4 พื้นฐานการมองปัญหา และสาระสำคัญเหล่านี้มีส่วนกำหนดวิธีการเก็บข้อมูล
ดังนั้น การวิจัยเชิงคุณภาพจึงมักเน้นการใช้

- 1.4.1 การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม
- 1.4.2 การสัมภาษณ์อย่างละเอียด โดยเฉพาะการสัมภาษณ์ Key Information อย่างไรก็ดี การใช้เครื่องมือหรือวิธีการอื่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลก็ย่อมทำได้ แต่จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการ มองปัญหาของการวิจัยเชิงคุณภาพ

1.5 การวิจัยสนาม (Field Research) สะท้อนสถานการณ์หรือสถานที่ที่ใช้ในการศึกษา โดยสนใจการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในภาคสนาม มากกว่าการสังเกตการณ์ในการหยิบทดลอง

1.6 Phenomenological Research สะท้อนความสนใจที่จะเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นั้นมากกว่าที่จะประเมินหรือตัดสินใจ โดยทัศนะของนักวิจัยซึ่งเป็นคนนอก

1.7 Ethnographic Research การวิจัยของนักชาติพันธุ์วรรณา สะท้อนสภาพการทำงานของนักวิจัยที่พยายามเข้าใจแบบแผนการดำรงชีวิตของคนต่างวัฒนธรรม โดยการสังเกตอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่องของผู้วิจัยที่ต้องปรับตัวเองให้เป็นส่วนของสถานการณ์ที่ศึกษา

2. ประสพการณ์และปัญหาในการศึกษาชุมชนโดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 การกำหนดบทบาทของนักวิจัย (หรือผู้ช่วยวิจัย)

- 2.1.1 การแนะนำตัวเอง และการแนะนำสิ่งที่ศึกษา
- 2.1.2 การเลือกพื้นที่พักในพื้นที่ /หมู่บ้าน
- 2.1.3 ความสัมพันธ์ของนักวิจัย กับชาวบ้าน (เครือข่าย) (ระยะเวลา/ช่วงเวลา)

2.2 Reflections เกี่ยวกับการเก็บข้อมูลในสนามที่ศึกษา

- 2.2.1 การเลือก Key Informant
- 2.2.2 การสัมภาษณ์ (ประเด็นในการสัมภาษณ์)
- 2.2.3 การสังเกตการณ์ และข้อจำกัด (ประเด็นในการสังเกต)
- 2.2.4 บริบทของหมู่บ้าน (Context)
- 2.2.5 ปัญหาของชุมชน /หมู่บ้าน ฯลฯ
- 2.2.6 ความหลากหลาย นานาทัศนะของชาวบ้าน องค์กรชาวบ้าน
ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.ประเด็นในการศึกษาและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเด็นสำคัญในการศึกษา

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้

1.สภาพทั่วไปของชุมชน

1.1 ระบบนิเวศน์ของชุมชน และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน	- การสังเกต /การสัมภาษณ์
1.2 ที่ตั้งของชุมชนในระบบเศรษฐกิจและการคมนาคมขนส่ง	- เอกสาร /แผนที่ - สัมภาษณ์
1.3 ลักษณะทางกายภาพ เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ ที่มีอิทธิพลต่อการผลิตในชุมชน	- สังเกต /สัมภาษณ์ - เอกสาร
1.4 ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจ /การผลิตและอาชีพหลักในชุมชน (ควรศึกษาถึงพัฒนาการทางเศรษฐกิจชุมชน โดยการแบ่งช่วงเวลา (Periodization) ให้เป็นระบบ)	- สัมภาษณ์ /สังเกต - เอกสาร
1.5 ความสัมพันธ์ในหมู่บ้าน ความสัมพันธ์ทางการผลิต กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มเจ้าของที่ดิน กลุ่มธุรกิจ และเครือข่ายเชื่อมโยงกับตลาด หรือบุคคลภายนอก	- สัมภาษณ์ / สังเกต
1.6 โครงสร้างอำนาจ ผู้นำชุมชนระหว่างกลุ่มต่างๆ ระหว่างโรงเรียน, กศน. กับชุมชน	- สัมภาษณ์ /สังเกต
1.7 Technology ของ กศน.กับชุมชนมีการปรับปรุงให้ทันสมัย และไว้บริการให้ทั่วถึงและสนองตอบอย่างไร	- สังเกต /สัมภาษณ์
1.8 ชุมชนกับชุมชนภายนอก เป็นการอธิบายให้เห็นว่าชุมชนมีความสัมพันธ์กับชุมชนภายนอก และได้รับอิทธิพลจากภายนอกอย่างไร	- สัมภาษณ์
1.9 ปัญหาหลักของชุมชน และความพยายามแก้ไขปัญหของชุมชน	- สัมภาษณ์

2.สภาพทางด้านเศรษฐกิจ

2.1 อาชีพหลัก /อาชีพเสริม /รายได้	- สัมภาษณ์ /เอกสาร
2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับทรัพยากรในชุมชน	- สัมภาษณ์ /เอกสาร
2.3 ความสัมพันธ์ของชุมชน กับระบบเศรษฐกิจ (การผลิต และการตลาด และการเมืองภายนอก)	- สัมภาษณ์ /เอกสาร
2.4 การอพยพย้ายถิ่น เพื่อการประกอบอาชีพ	- สัมภาษณ์ /เอกสาร
2.5 ภาระหนี้สิน	- สัมภาษณ์
2.6 ปัญหาต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจในชุมชน	- สัมภาษณ์ /เอกสาร

3.สภาพทางสังคม วัฒนธรรม และการศึกษา

3.1 การรวมกลุ่ม, เครือญาติ และความสามัคคี	- สัมภาษณ์
3.2 วัด, โรงเรียน, มุถุนิธิ, ฯลฯ	- สังเกต / สัมภาษณ์
3.3 แหล่งพัฒนาทักษะฝีมือ และสถานประกอบการ	- สัมภาษณ์ /เอกสาร
3.4 กศน.ในสายตาของชุมชน	- สัมภาษณ์
3.5 ความสัมพันธ์ กศน.กับชุมชน	- สัมภาษณ์ /สังเกต
3.6 ความตระหนักของชาวบ้านที่มีต่อกศน.	- สัมภาษณ์
3.7 ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม	- สัมภาษณ์ /สังเกต

4. การเข้าร่วม กิจกรรมของกลุ่มเป้าหมาย

4.1 สาเหตุและความต้องการที่เข้าร่วมกิจกรรม กศน.	- สัมภาษณ์
4.2 หลักสูตร	- เอกสาร
4.3 สภาพการจัดการศึกษา	- สังเกต / เอกสาร
4.4 ความสัมพันธ์และกระบวนการเรียนรู้ระหว่างนักศึกษา	- สังเกต
4.5 ผู้จัดกิจกรรม	- สังเกต
4.6 ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบ	- สังเกต

5. ช่วงเวลาก่อนตัดสินใจไม่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอก

โรงเรียนก่อนครบหลักสูตร

5.1 พฤติกรรมที่แสดงออกก่อนตัดสินใจ	- สังเกต / สัมภาษณ์

5.2 สาเหตุและเหตุผลในการตัดสินใจไม่เข้าร่วม กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน	- สัมภาษณ์
5.3 แนวทางที่คาดว่าจะกำหนดวิถีชีวิตของตนเองในการที่ จะศึกษาต่อไปอย่างไร	- สัมภาษณ์
6. ข้อมูลกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมและตัดสินใจไม่เข้าร่วม กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน	
6.1 สถานภาพ	- สัมภาษณ์
6.2 ภาวะในครอบครัว	- สัมภาษณ์
6.3 บุคลิกลักษณะของความสนใจ และไม่สนใจของส่วน ตัว	- สัมภาษณ์
6.4 การศึกษา	- สังเกต
6.5 ความต้องการรายได้ การมองเห็นช่องทางในการ ประกอบอาชีพ	- สัมภาษณ์
6.6 ความศรัทธาต่อผู้นำ และเจ้าหน้าที่ของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน	- สัมภาษณ์
6.7 ด้านการเงิน	- สัมภาษณ์
6.8 ด้านการเรียน /ด้านการสอน /ครูประจำกลุ่ม	- สัมภาษณ์
6.9 ด้านอารมณ์	- สัมภาษณ์ /สังเกต
6.10 ด้านสังคม	- สัมภาษณ์ /สังเกต
6.11 ด้านสุขภาพ	- สัมภาษณ์ /สังเกต
6.12 ปัญหาเพศตรงข้าม	- สัมภาษณ์ /สังเกต
6.13 ปัญหาครอบครัว	- สัมภาษณ์ /สังเกต
6.14 ปัญหาด้านความขัดแย้ง	- สัมภาษณ์ /สังเกต
6.15 ปัญหาด้านศาสนา	- สัมภาษณ์ /สังเกต
6.16 ปัญหาไม่พอใจต่อสถาบัน	- สัมภาษณ์ /สังเกต

5.การบันทึกข้อมูล

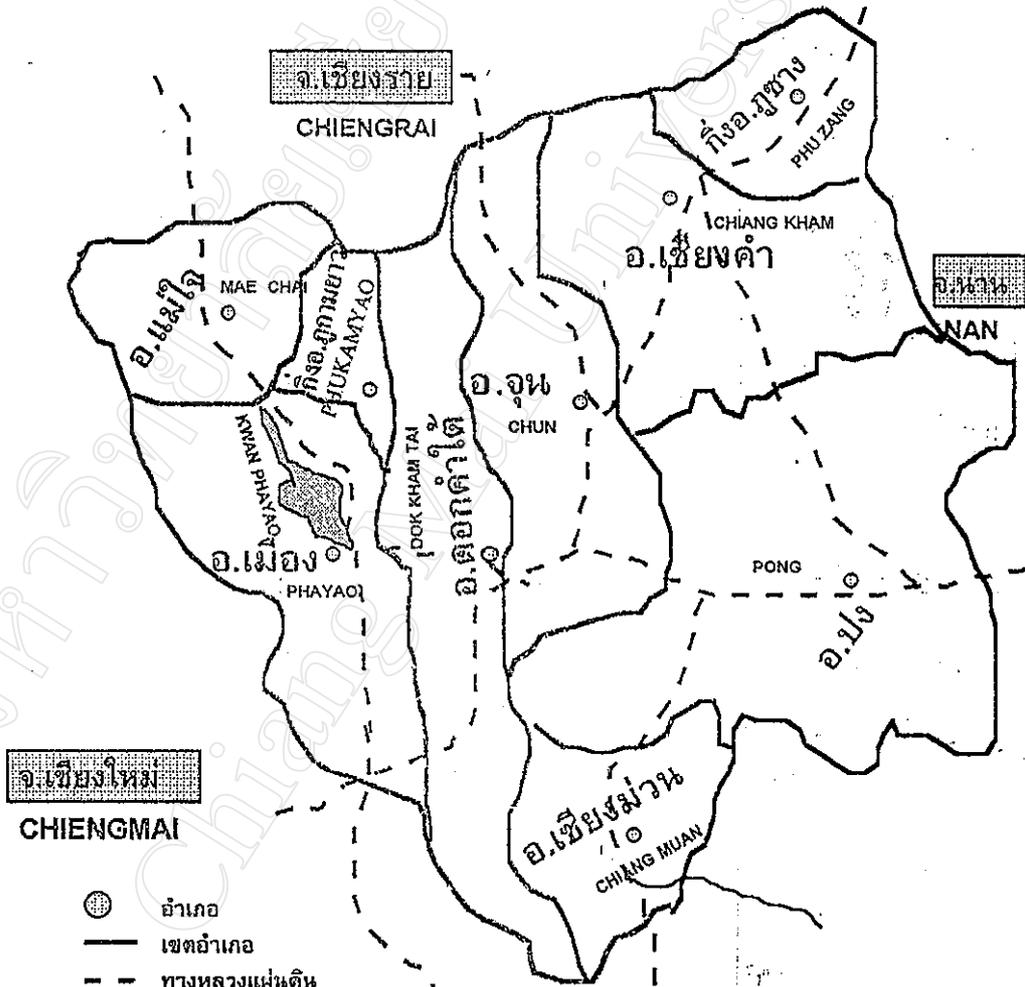
1. การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกข้อมูล เอกสาร
2. การบันทึกข้อมูลด้วยภาพ
3. ประเด็นในการบันทึก
4. รูปแบบและวิธีการในการบันทึก
  - การบันทึกแบบ Diary VS การบันทึกจำแนกหัวข้อ
  - การบันทึกโดยใช้ กระดาษ Card ขนาดต่างๆ
  - การบันทึกโดยสมุดบันทึก
  - การบันทึกโดยใช้กระดาษแยกเป็นแผ่น

6. กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

แผนที่จังหวัดพะเยา
PHAYAO MAP

จ.เชียงใหม่
CHIENGMAI

- อำเภอ
- เขตอำเภอ
- - - ทางหลวงแผ่นดิน

ระยะทางกิโลเมตรระหว่างอำเภอ

เมือง PHAYAO					
22	แม่ใจ / MAE CHAI				
16	38	ดอกคำใต้ / DOK KHAM TAI			
50	72	34	จุน / CHUN		
80	102	64	30	ปง / PONG	
82	104	66	31	30	เชียงคำ / CHIANG KHAM
24	106	68	69	39	69
					เชียงม่วน / CHIANG MUANG

จ.ลำปาง
LAMPANG

จ.แพร่
PHRAE

สำนักงานศึกษาธิการอำเภอดอกคำใต้

แผนที่อำเภอหนองบัวลำภู

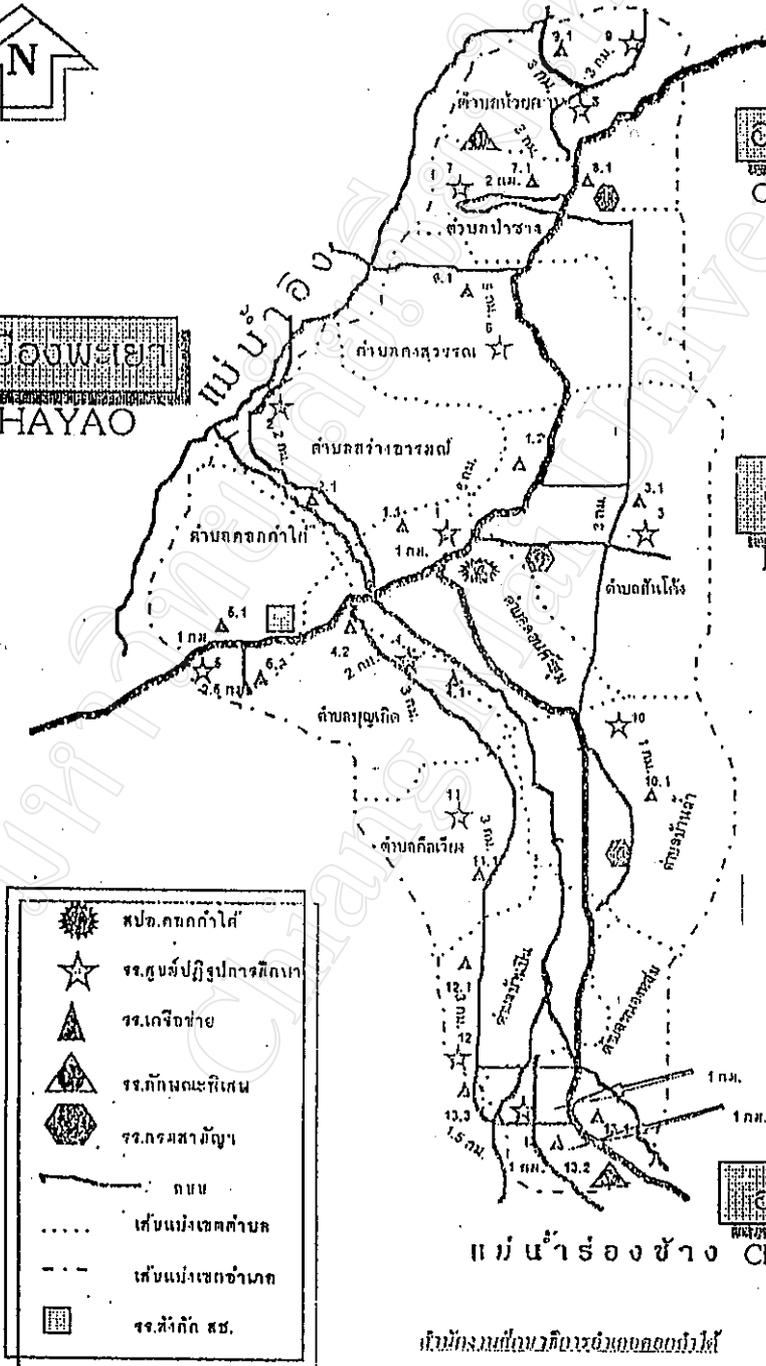

อ.เมืองพระยา
PHAYAO

อ.ชุม
CHUN

อ.บึง
PONG

อ.เชียงม่วน
CHIENGMUAN

- สบอ.คนกล้าได้
- รร.ศูนย์ปฏิบัติการศึกษา
- รร.เจริญชาย
- รร.ภักดีพระทีเสน
- รร.กรมสามัญญา
- ถนน
- เส้นแบ่งเขตตำบล
- เส้นแบ่งเขตอำเภอ
- รร.สังกัด สช.

สำนักงานพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

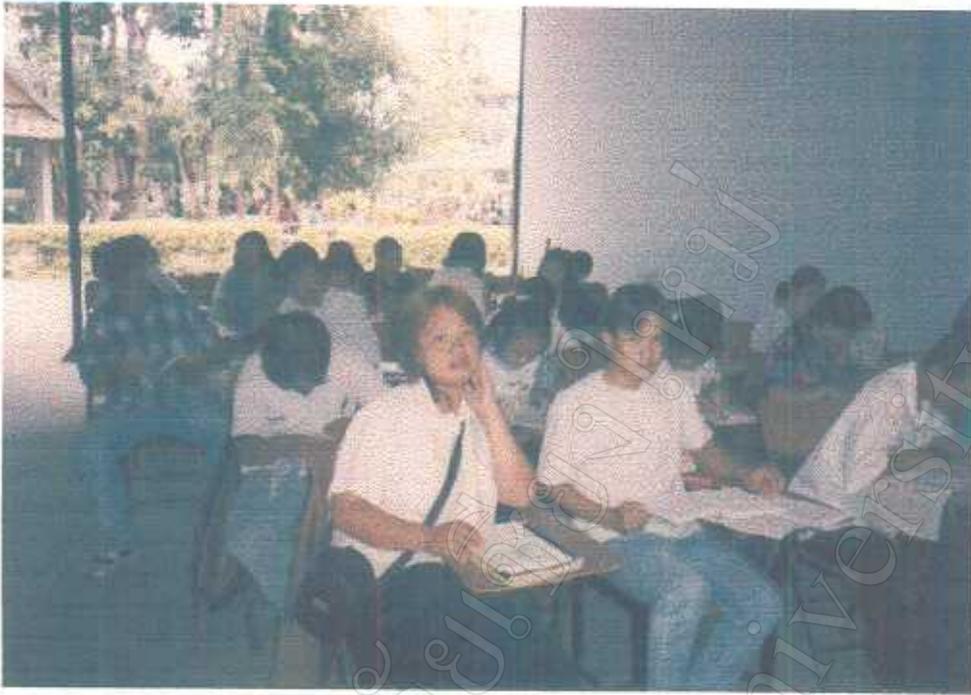
115
114

ที่ว่าการอำเภอตากใต้

ภาพอำเภอร่องช้าง ที่หมู่บ้านเรือนดั้งเดิมอำเภอร่องช้าง

ภาพอาหารพร้อมดื่ม

ผู้บริหารที่พ่วงงาน@งนภสถึกษา

เก็บข้อมูลโดยวิธี Focus Group กับคณาจารย์ต่างกลุ่ม

114
147

วิถีชีวิตของชาวบ้านในการทำอาหารตากแห้ง

โรงสีในอำเภอตากคำใต้

โรงงานแปรรูปเนื้อเค็ยอุตสาหกรรมอาหาร

อธิบับนการศึกษาระดับอุดมศึกษาในอำเภอดอกคำใต้

ฝึกผู้ช่วยนักวิจัยในการเก็บข้อมูล

ผู้ช่วยนักวิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย

อบรมวิชาผลิตอุปกรณ์

อบรมวิชาทำขนมเค้ก

123
123

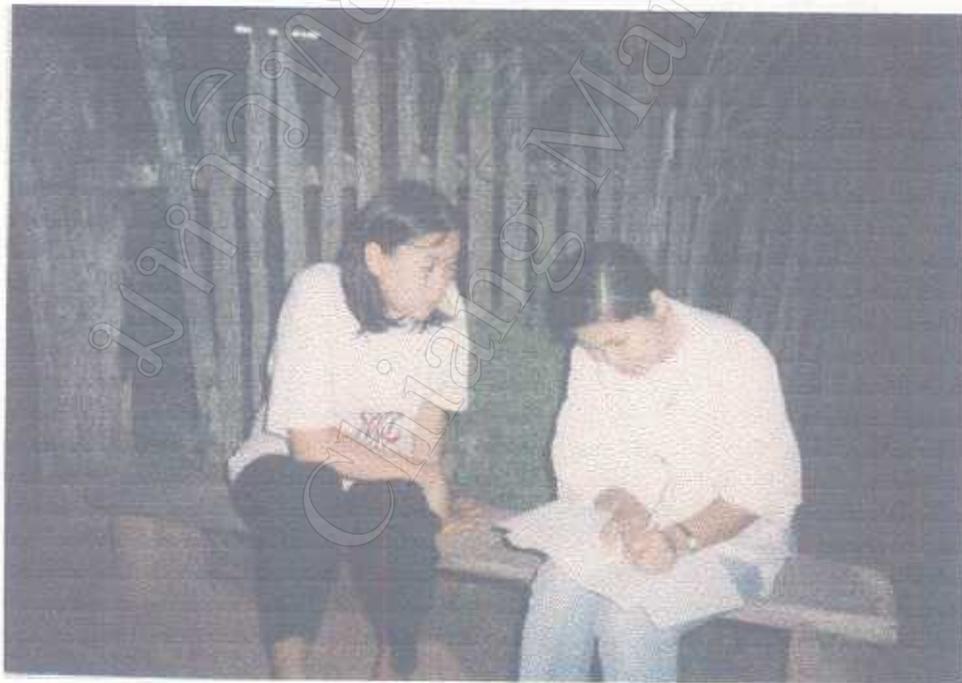
ผู้ช่วยนักวิจัย

ให้ความรู้แก่ผู้ช่วยนักวิจัยก่อนออกเก็บข้อมูล

ผู้ช่วยนักวิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย

เก็บข้อมูลจากเพื่อนร่วมชั้น

เก็บข้อมูลจากผู้บริหารของกุ่มแม่ทราย

เก็บข้อมูลจากญาติ - ผู้ใกล้ชิดกุ่มแม่ทราย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นายสนธิ กาญจนประดิษฐ์
วัน - เดือน - ปี เกิด	1 พฤษภาคม 2498
ภูมิลำเนา	114 ถนนเจริญเมือง ต.ในเวียง อ.เมือง จ.แพร่
วุฒิการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยครูเชียงใหม่
ประสบการณ์ในการทำงาน	
พ.ศ. 2521	อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์จังหวัดแพร่
พ.ศ. 2524	อาจารย์ 1 ระดับ 3 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดน่าน
พ.ศ. 2527	อาจารย์ 1 ระดับ 4 หัวหน้าฝ่ายแผนงาน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดแพร่
พ.ศ. 2532	อาจารย์ 2 ระดับ 6 ทำหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการกลุ่มปฏิบัติการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดแพร่
พ.ศ. 2534	ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จ.ลำปาง
พ.ศ. 2537	ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จ.อุตรดิตถ์
พ.ศ. 2540	ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จ.พะเยา
พ.ศ. 2543	ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จ.แพร่ จนถึงปัจจุบัน